

VASILE ALECSANDRI ȘI RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ

prof. Florina Popescu

“Acel rege - al poeziei” apreciat de către B. Petriceicu Hașdeu ca gloria indiscutabilă a literaturii române din întreg secolul trecut a dominat într-adevăr creația literară românească timp de mai multe decenii. Dramaturg, prozator, culegător de folclor, port, el a avut merite deosebite în fiecare din aceste domenii, fiind în unele un deschizător de drumuri care a contribuit la înnoirea modalităților expresive ale literaturii, precum și la fixarea și îmbogățirea limbii literare.

Dar Alecsandri nu a rămas în conștiința noastră numai ca o mare personalitate literară ci și ca un om de acțiune, ca om politic care a trăit și a participat la toate marile evenimente și prefaceri hotărâtoare în urma cărora a luat ființă România modernă.

Poet național prin excelență, el face din literatură un instrument principal de acțiune. Prezența sa la înfăptuirea acestor prefaceri este dublă: ca participant direct și ca scriitor. La 1848 se găsește printre fruntașii mișcării revoluționare din Moldova. Participă activ pe plan politic la lupta pentru Unirea Moldovei cu Țara Românească, redactând și semnând numeroase memorii, acționând pentru divanurile ad-hoc, contribuie la alegerea lui Al.I.Cuza și, ca reprezentant al țării în Apus, militează pentru recunoașterea Unirii¹.

Războiul pentru neatârnare din 1877 îl găsește la Mircești, retras din viața politică încă din anul 1860 și nemulțumit de

evoluția vieții politice, deprimat de moartea prietenului C. Negri.

Acest război este pentru el un prilej de a ieși din letargie, de a-și relua rolul de artist-cetățean. Starea sa de spirit este mărturisită într-o scrisoare către un prieten: "Înima mea a luat proporții care mă înăbușă de când cu cele petrecute la Grivița. În sfârșit suntem cineva în lumea aceasta. E mult! E mult mai mult decât s-ar putea nădăjdui".

În alta destinată lui Iacob Negruzzi și datată 22 octombrie 1877 scrie: "Mulțumesc însă lui Dumnezeu că m-a învrednicit a vedea în apusul vieții mele ceea ce din copilărie mi-am dorit să văd: românul în luptă de moarte sau mai bine zicând, românul intrat în noua viață... Românul lăsând plugul în câmp și apucând arma ruginită de patru veacuri, a pășit semeț în fruntea morții, a dat la dușman cu bărbăție și a șters rugina de pe armă în pieptul ce-i aținea calea. Plugarul blând s-a transfigurat într-o clipă și prin avântul său de vitejie a știut să schimbe prorecla glumeață de curcan, într-un titlul glorios... A trebuit să vină românașul nostru ca să creeze acest nou adevăr, precum a probat că armata teritorială poate să înlocuiască cu mari avantaje armata permanentă. De acum mă pot duce pe urma amicilor mei dispăruți; mi-am văzut visul cu ochii. Nu mai pot vedea nimic mai frumos".

Emoții transpuse aproape direct în versurile finale pline de entuziasm ale "Odei ostașilor români". "Mi-am văzut visul cu ochii, de acum pot să mor ferice! Astăzi lumea ne cunoaște: Român zice, viteaz zice".

Regăsindu-și vigoarea de altă dată face un turneu de conferințe în folosul răniților și donează Comitetului Doamenlor din Iași mai multe exemplare din poemul "Dumbrava Roșie" pentru a fi vândute în folosul spitalelor de răniți militari. Ofranda are o semnificație spirituală mai mult decât materială așa după cum reiese din scrisoarea de mulțumire a Comitetului Doamenlor:

"Aducând această a D-voastră grațioasă ofrandă la cunoștința Comitetului în ședința sa extraordinară din 28 noiembrie, acesta m-a însărcinat a vă trimite din parte expresiunea întregii sale

gratitudini și a decis totodată, a reține pentru dânsul un număr din aceste exemplare, pentru a fi distribuite atât la Spitalul din Turnu Măgurele cât și la cel de aici, spre a se da lectură din el în toate zilele iubiților noștrii răniți...Nu vom uita, Stimabilul meu Domn, că nu ați lăsat să treacă nici o ocaziune fără a fi dat puternicul d-voastră concurs cauzei de devotament și abnegație întreprinsă de femeea română, în acest moment solemn pentru țara noastră”².

După căderea Plevnei, când răniții din Regimentul 13 dorobanți sunt aduși în țară și internați în spitalul de campanie de la Turnu Măgurele, Alecsandri îl întâlnește aici pe sergentul Constantin Țurcanu pe care-l va immortaliza în versurile cu ritm de baladă, simple și clare ale cunoscutei poezii Peneș Curcanul.

Fără să fi participat la război este alături de cei care și-au jertfit viața în lupta pentru independența țării și, conștient de obligațiile cetățenești ale artistului, cu acea capacitate de vibrație la toate marile momente de emoție colectivă care l-a caracterizat cinsteste evenimentul în poeziile ciclului “Ostașii noștri”. Încălzit de știrile ce le primea de pe front scrie aceste poezii sub regimul spontaneității și al improvizației. În versurile lor muzicale, avântate și accesibile, glorifică virtuțile celor plecați “din câmp, de-acasă, de la plug” ca să-și elibereze țara, pe oamenii simpli pentru care eroismul este o faptă cotidiană acceptată cu sânge rece în toate consecințele ei.

Răspunzând total cerințelor cetățenești și agitatorice ale timpului, ciclul “Ostașii noștrii” reprezintă în creația sa ultima manifestare remarcabilă a poetului de cântăreț al istoriei neamului³.

Arhivele Naționale Gorjene, dețin un document care confirmă ca surse de inspirație a poeziilor din ciclul “Ostașii noștrii” pe sergentul Constantin Țurcanu. Documentul este alcătuit dintr-un set de cărți poștale ilustrate scrise în anii 1923-1925 la Govora de către cel care a devenit în poezia Bardului de la Mircești Peneș Curcanul. În cele 11 ilustrate eroul face două relatări ale participării sale la războiul de Independență. În primul

grupaj alcătuit din 8 ilustrate, autorul, conștient de faptul că este un personaj literar, începe prin a se prezenta, apoi narează faptele sale de arme, enumeră distincțiile militare primite și participarea sa la campaniile din 1913 și 1916 - 1918. În această narațiune el afirmă că întâlnirea și cunoștința cu Vasile Alecsandri a avut loc la 1 decembrie 1877 în București nu la Turnu Măgurele. In al doilea grupaj de 3 ilustrate, reia relatarea faptelor și aduce detalii despre deplasarea Regimentului 13 Dorobanți de la Vaslui până la Nicopole în perioada 5 aprilie-august 1877, despre rănirea și spitalizarea sa la Turnu Măgurele .

Conținutul acestor scurte narațiuni duce la o contradicție între datele cunoscute de istoria literară și afirmațiile autorului lor. Publicarea, analiza atentă a conținutului și autenticității lor dau posibilitatea elucidării acestei neconcordanțe.

1. "Eu mă numesc din botez Constantin Țurcanu însă în războiul din 1877 marele poet mi-a schimbat numele și pronumele zicându-mi Peneș Curcanul. Aceasta s-a auzit că am fost cel dintâi care am intrat în redanul luat la 27 august 1877.

2. La luarea redanului am fost decorat de domnitorul Carol cu "Virtutea Militară" iar la 31 august la Grivița N.1 tot de domnitorul Carol I am fost decorat cu "Steaua României" în gradul de cavaler .Acest atac l-am dat pe ziua de 31 august 1877.

3. Tot în acel an la reduta nr.2 am dat un atac fals și am fost rănit la acea redută. La 7 octombrie tot la această redută am fost prins de cange și dacă nu se rupea mantaua trebuia să fiu trans în șanț și tăiat bucăți. Că tot acolo a fost prins un

4. sublocot. și l-au tăiat la moment în bucăți și l-au aruncat pe malul șanțului. Am mai luat parte la recunoașterea la redutele Opanezu și predarea lui Osman. Că la 7 octombrie când am fost rănit am fost internat în spital la Turnu.

5. Am stat în spital până ce m-am vindecat. Așa că în noiembrie tot 1877 reîntors la Regimentul meu 13 Dorobanți Iași Vaslui, însă

regimentul fiind distrus am fost scos la luptă că nu mai rămăsese decât 300 de oameni din 1200 și-am găsit

6. Breslenița făcând gardă la o redută lucrată de armata română și avea numele de reduta Carol. La 1 Decembrie 1877 am plecat la București cu 10.000 prizonieri turci și eu în o zi primblându-mă pe Calea Victoriei m-am întâlnit cu un domn

7. care m-a întrebat că de unde sunt, cum mă numesc, ce grad am și dacă am fost rănit. I-am răspuns că sunt din orașul Vaslui și mă numesc Constantin Țurcanu, am gradul de sergent și am fost rănit. În ? anul 1881, eu fiind eliberat am văzut poezia "Plecat-am 9 din Vaslui

serg. Peneș Curcanu

8. și cu sergentul 10". În 1913 aveam servicii ca piccher de stat și eram plătit cu 150 lunar. Mi-am lăsat serviciul și m-am înscris ca voluntar în Regimentul 25 de a merge în contra bulgarilor. Tot ca voluntar în 1916, idem în 1918, idem în 1922, 1923 și de astăzi înainte până la moarte în armată".

Plut.maj.Peneș Curcanu.

1. Govora în 12 august 1923. "Subsemnatul Constantin Țurcanu din Vaslui în 1877 eram sergent dorobanț cu schimbul în Regimentul 13 Dorobanți. Batalionul 2 Vaslui. În ziua de 5 aprilie 1877 am plecat din Vaslui la Iași, București, Caracal, Corabia, Bechet și în ziua de 20 iulie am trecut Dunărea pe la Nicopole, adică prin Turnu Măgurele unde am stat vreo 3 zile și pe urmă am plecat spre Plevna.

2. Govora în 12 august 1923. In august 1877 de la Nicopole am făcut un marș așa de încet că pe ziua de 27 august am început lupta la redanul de înaintea redutei Grivița, pe care l-am luat în acea zi și am fost decorat de maiestatea sa Carol I cu Steaua României că am fost cel dintâi care am intrat în redan.

3. Govora în 12 august 1925. La 30 august 1877 a dat atac la Grivița nr. 1 Reg. 10 Putna. În acea zi a fost luată reduta și încredințată armatei ruse. Pe ziua de 31 august noi plecam să schimbăm pe armata rusă însă în schimb am intrat în atac fiindcă reduta era ocupată de turci și până la ora 11 a.m.am ocupat-o tot Reg. 13 Dorobanți de Iași și Vaslui. Aici am fost rănit la mâna stângă și am plecat în spital la Turnu Măgurele. După ce m-am vindecat m-am reântors la regiment⁴.

Serg. C. Țurcanu

Note

¹ *Istoria literaturii române vol.II*, București, Ed.Academiei R.S.R., 1968, p.451-488

² Alecsandri,V., *Opere*, vol.I, Poezii, București, Ed. Academiei R.S.R., 1965, p.5-3o

³ Alecsandri,V., *Ostașii noștri*, București, Ed.Militară, 1972, p.5-14

⁴ . Arh. Naț. Gorj, Colecția Documente foi volante, doc. V/648.